

MENTÁLNÍ MODELY

(MENTÁLNÍ MODELY A CHYBY)

TOMÁŠ BOUDA

KISK 2012 KOMUNIKACE ČLOVĚK-POČÍTAČ

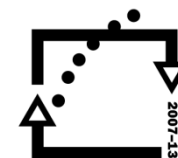
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

DOBRY DESIGN BUDEME DELAT TEHDY, KDYZ VIME...

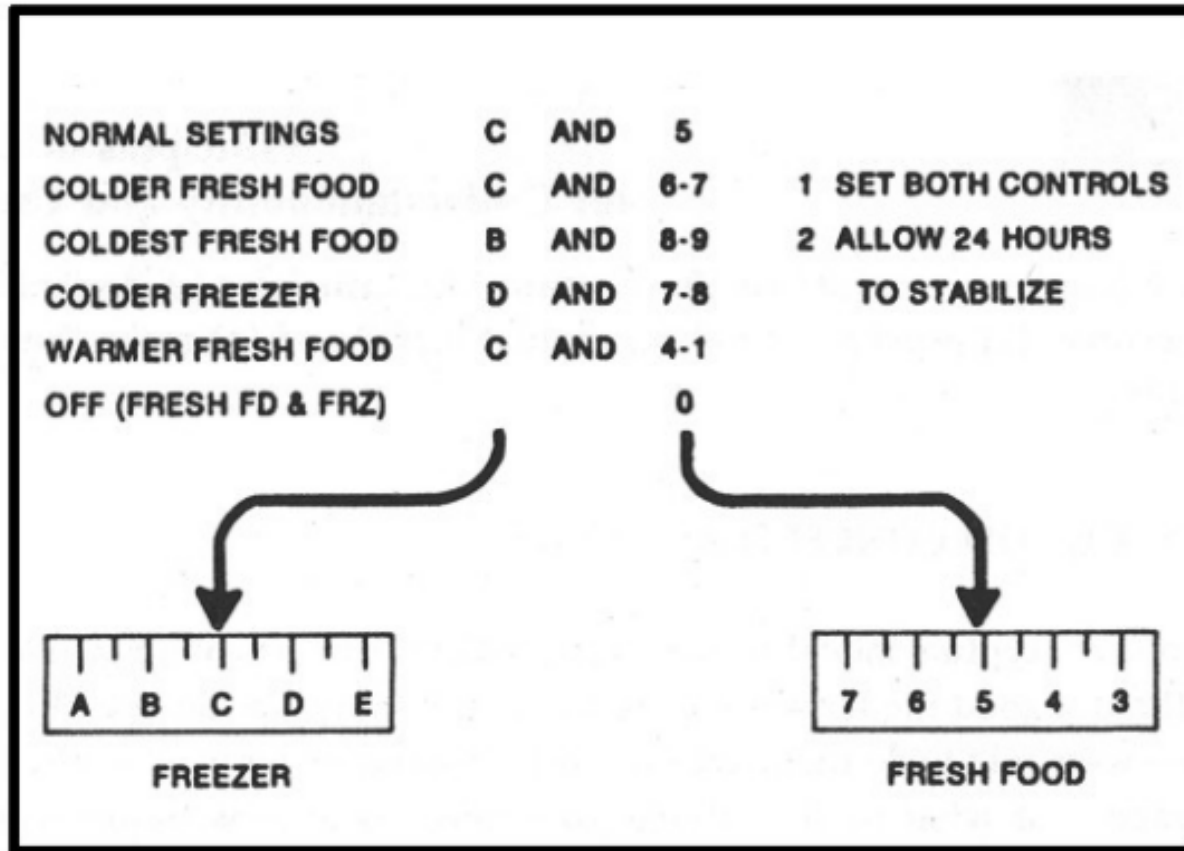
Co nám umožňuje rozhraní rychle ovládnout/naučit se ho používat?

Co vede k chybám?

PŘÍKLAD S DVEŘMI

PŘÍKLAD S LEDNIČKOU A MRAZÁKEM

Zdroj: NORMAN, Donald A. *Design pro každý den*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Dokořán, 2010, 271 s. ISBN 978-80-7363-314-1.

PROBLÉM JE V ODLIŠNÝCH MENTÁLNÍCH MODELECH

Design by měl signalizovat ten pravý mentální model.

- Uživatelé si mentální model vytvářejí na základě používání rozhraní.
- Designéři si často myslí, že uživatelé automaticky mají ten samý mentální model.
- Často tomu tak není.

ODLIŠNÉ MENTÁLNÍ MODELY ZPŮSOBUJÍ:

- **Nepochopení**
- **Malou výkonost systému**
- **Chyby**
- **Frustraci...**
- **Atd.**

JAK VZNIKAJÍ MENTÁLNÍ MODELY?

- Lidé rozumějí novým věcem na základě minulých zkušeností.
  - „Office je jaké psací stroj.“
- Disponujeme mentálními modely našeho chování, chování našich přátel, funkčností věcí, softwarových řešení apod.
- Naše modely jsou neúplné, nekonzistentní, často se mění a jsou ovlivněné předsudky.

Zdroj: CARROLL, John M., Judith Reitman OLSON a Nancy S. ANDERSON. *Mental Models in Human-Computer Interaction. Research Issues about What the User of Software Knows.* (Washington, District of Columbia,: Workshop on Software Human Factors: Users' Mental Models May (15-16,), 1984. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=mTgrAAAAYAAJ&dq=Carroll+Olsen+Mental+Models&lr=&source=gbs_navlinks_s

MENTÁLNÍ MODELY V GUI

Využíváním správných mentálních modelů při designu aplikací a webů zvýšíte úspěšnost projektu.

DVA DRUHY CHYB

Mentální modely způsobují chyby.

Zkratky (Slips) Vs. Omyly (Mistakes)

ZKRATY

- **Nevědomé chyby**
- *Náš mentální model, který jsme si vytvořili, je správný, bohužel jsme udělali nevědomou zkratovitou chybu.*
- *Nahodilé stisknutí špatného tlačítka.*

ZKRATY

- **Odhalujeme pozorováním**
- **Zkraty odstraníme, když vylepšíme graficky a vizuálního designu (větší tlačítka).**

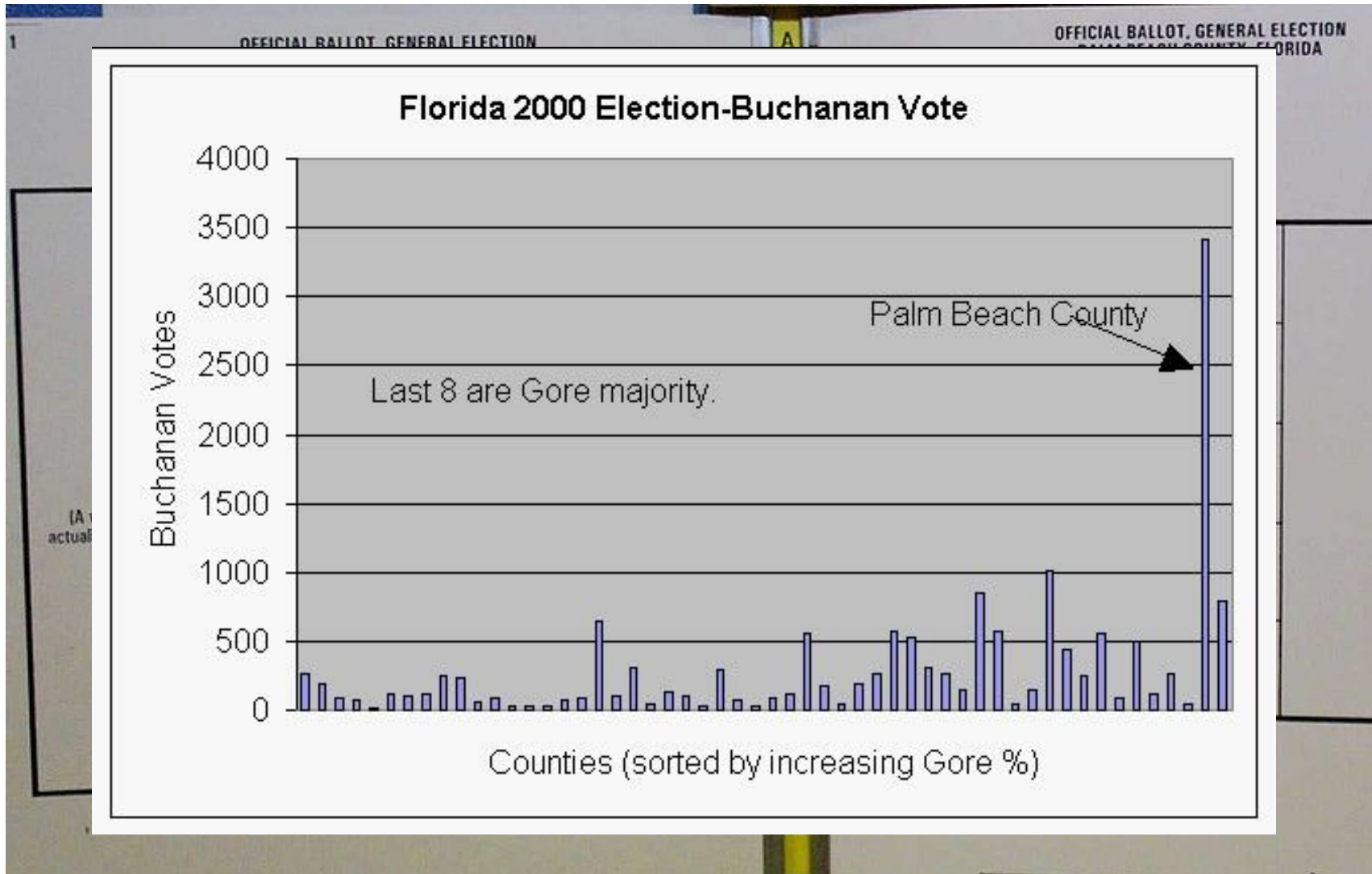
OMYLY

- **Vědomé chyby**
- *Máme osvojený špatný mentální model a konáme podle něj.*
- *Jsme přesvědčeni, že když odbočíme na příští křižovatce doprava, dostaneme se tam, kam chceme. Bohužel, odbočili jsme o jednu ulici dříve.*

OMYLY

- Špatně odhalitelné
- Neznáme příčinu
- Napravíme je poskytováním **lepší zpětné vazby** nebo **rozšířením o další možnosti**.
- **Zviditelňujeme** – poskytujeme evidentnější **afordance rozhraní**.

JAKÉ JE ZDE NEBEZPEČÍ CHYBY?

Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Butterfly_large.jpg a <http://arts.bev.net/roperldavid/politics/fl2000.htm>

DOBŘÝM MAPOVÁNÍM PŘEDCHÁZÍME OMYLŮM

Mercedes s500

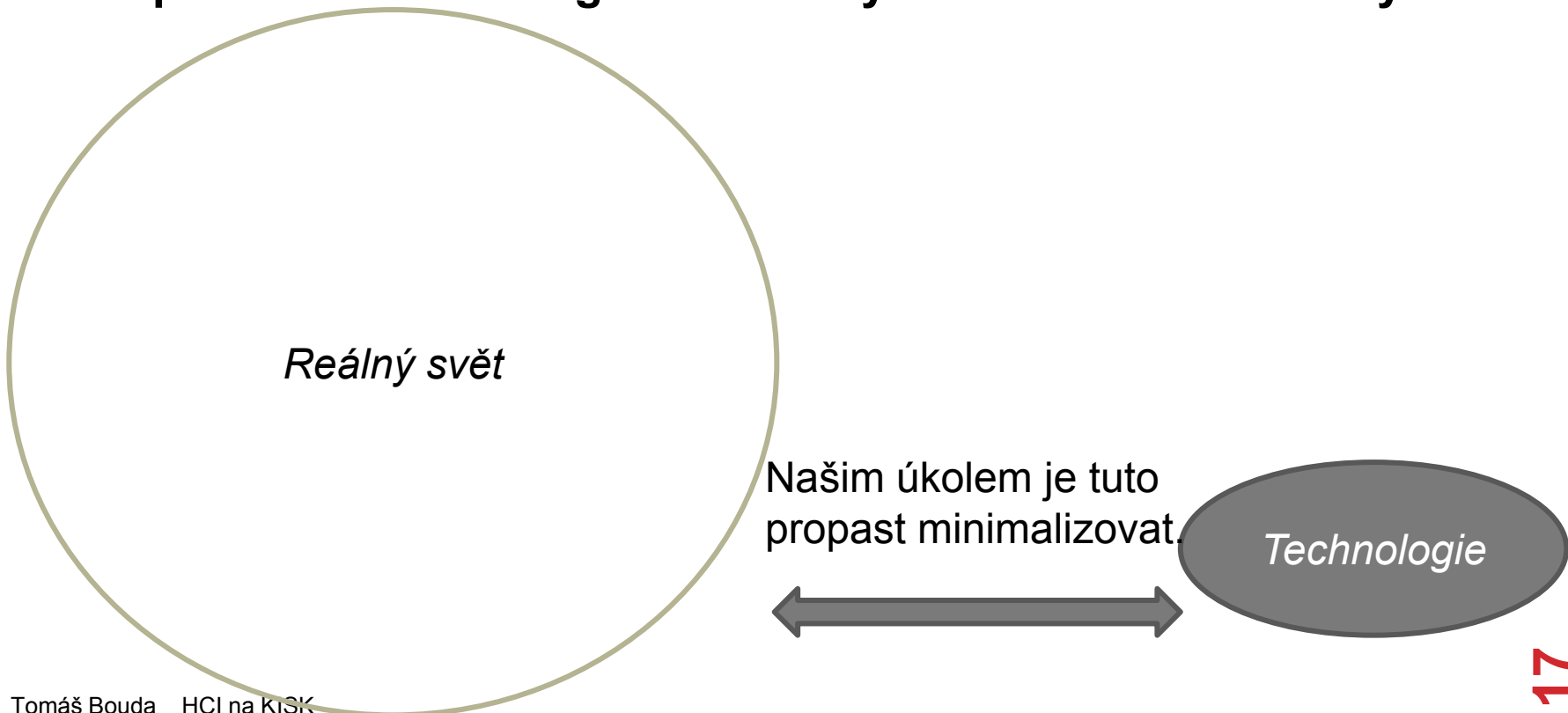
PŘÍMÁ MANIPULACE USNADŇUJE:

- **Využívání metafor z reálného prostředí.**
- **Fyzické metafory v GUI umožňují poznat, jak jednotlivé objekty fungují.**
- **Rozhraní samo prozrazuje, jak jej používat.**

PROPAST TU BUDE VŽDY

- Technologie má přinášet něco nového a užitečného... inovativního a na to nejsme zvyklí.
- Propast mezi technologiemi a reálným světem tu bude vždy.

PŘEMOSTĚNÍ PROPASTÍ

Zdroj: <http://www.tabacka.sk/sk/show/486-dj-workshop>

DĚKUJI ZA POZORNOST

TOMÁŠ BOUDA

BOUDATOMAS@GMAIL.COM

KISK 2012 KOMUNIKACE ČLOVĚK-POČÍTAČ

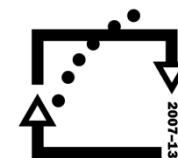
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ